Poul Henningsen har en gang sagt disse kloge ord: fremtiden kommer af sig selv - fremskridtet ikke.
Gennem det sidste år har jeg haft fornøjelsen af at være formand for det udvalg, der arbejder med det nye principprogram, som skal vedtages på næste års kongres.
Det har været en fantastisk proces. En proces der til fulde har bevist, at alle der siger, at mennesker ikke gider at diskutere politik tager fejl. Sjældent har jeg mødt så engagerede og diskussionslystne mennesker. Der er højt til loftet, der er ingen tabuer, der er vilje til nytænkning og ikke mindst en stor lyst til at debattere værdier og princip-per i lyset af de udfordringer, vi står overfor.
En legemliggørelse af netop PH's ord, at mens fremtiden kommer af sig selv, skal vi arbejde for fremskridtet, med udgangspunkt i vores værdier,

- Et fremskridt, der giver alle mennesker frihed til at udleve deres drømme.
- Et fremskridt, hvor alle har lige muligheder
- Og et fremskridt, der giver alle mennesker plads i et fællesskab, der giver den enkelte mulighed for at udfolde sig i tryghed.

Det er dette fremtidsprojekt der skal udgøre grundlaget for vores kommende princip-program.
Hvis nogen siger, at vores parti ikke har noget at byde på, så skulle de prøve at deltage på et af de hundrede af møder, som er blevet holdt om principprogrammet i løbet af det sidste halve år - så ville de blive klogere. Overalt har jeg mødt en stor lyst til at definere et moderne principprogram, der giver svar på alle de nye udfordringer vores samfund står overfor.

Nye udfordringer i en ny tid. Da arbejderbevægelsen opstod for godt 130 år siden, var det ikke så svært at forklare, hvorfor man var socialdemokrat.
Samfundet var præget af en massiv
uretfærdighed, undertrykkelse og af urimelige klasseskel, som på ingen måder gav alle mennesker lige muligheder.
Der var meget at kæmpe for. Og de mange, havde meget at vinde, hvis samfundet blev mere retfærdigt.
Mange kampe er vundet siden dengang. I dag er det danske samfund et af de rigeste og mest retfærdige samfund i verden. Vi har skabt et velfærdssamfund, der giver mange mennesker frihed til at vælge det liv, de ønsker at leve.

I dag står vi overfor nye udfordringer, som vi skal forholde os til:

• Vi er i dag mere kritiske og individualistiske og lægger mere vægt på immaterielle værdier.

■ Befolkningssammensætningen ændrer sig

■ Globaliseringen skaber både nye muligheder og begrænsninger

Individualismen

Den første udfordring handler altså om, at mennesker i dag er langt mere orienteret mod individuelle værdier end tidligere.

Det er en sejr for os socialdemokrater.

Et af målene for de gamle socialdemokrater var nemlig at sikre, at alle kunne vælge det liv, de gerne ville leve.

At ikke kun direktørsønnen, men også arbejderdrengen kunne stille krav til tilværelsen og til autoriteterne. Og at alle havde mulighed for at ændre sit eget liv.

For os har mennesket altid været målet. At sikre den enkelte størst mulig frihed gennem fællesskabet.

Øget individualisme er derfor ikke ensbetydende med fællesskabets endeligt, men det stiller nye krav til fællesskabets udformning og indretning.

En indretning, hvor den enkelte i højere grad ønsker medindflydelse og valgmuligheder, og forkaster standardløsninger. Men hvor den enkelte samtidig også er parat til at tage ansvaret for sig selv og for andre.

At være individualist er ikke det samme som at være egoist.

Den anden bevægelse, vi oplever i disse år, er, at der i takt med, at de materielle behov bliver dækket, lægges stadig større vægt på de immaterielle værdier.

Det, der betyder noget også i morgendagens samfund, er kærlighed/venskab, omsorg, tid, tryghed, personlig identitet, holdninger og meninger, eventyr og drømme.

Med andre ord, så handler velfærd for det moderne, individualistiske menneske ikke så meget om lønnen, dagpengene eller

børnechecken.

Det handler om de værdier, som samfundet bygger på. Og derfor er det afgørende, at vore værdier som tolerance, respekt, retfærdighed og solidaritet bliver de bærende.

Ændret befolkningssammensætning Også på andre områder ændres vores samfund.

Over de næste 10 år vil befolkningens sammensætning forandres radikalt. Vi bliver flere, men også mere ressourcestærke ældre og vi bliver langt færre yngre

erhvervsaktive.
Vi vil også opleve en udvikling, hvor det danske samfund bliver mere præget af mennesker med andre religioner, kulturelle forudsætninger og historie end de etniske danskere.
Begge tendenser stiller os overfor en række udfordringer, f.eks. når det gælder arbejdsstyrke og -sammensætning, vores nationale identitet og værdier, og når det gælder finansieringen og udviklingen af vort velfærdssystem.
Derfor skal vi tage udfordringen op og finde nye, solidariske og holdbare løsninger.
Globaliseringen
Den globalisering, der er foregået de seneste år, vil antageligt tage yderligere fart i de kommende år.
Globaliseringen er en betegnelse for det faktum, at økonomien, virksomheder, arbejdskraft, kultur og miljø bevæger sig uden hensyn til nationale grænser.
Det siger sig selv, at denne udvikling opleves forskelligt, afhængig af om man er systemudvikler i Holland, slagteriarbejder i Vejle eller bonde i Tanzania.
Jeg læste for et par uger siden, at verdens største udgivelse er Ikea-kataloget. Det kommer i 130 mio. eksemplarer i 36 lande på 28 sprog. Overalt i verden sidder mennesker i Klippan-sofaen og drømmer måske de samme drømme om det gode liv? World Wide boligkultur skabt i Sverige.
Jeg synes, det er meget sigende, at så mange millioner mennesker deler de rammer om livet. Og at forskellene mellem de forskellige kulturer mange gange gøres større end de er.
Omvendt gælder det nationalt såvel som globalt, at ikke alle har lige muligheder eller rammer. Hverken for at realisere drømmen om det gode liv, eller at få dækket de mest basale behov som mad, arbejde, uddannelse
og sundhed.
For nogle betyder globaliseringen nye muligheder, for andre er den en trussel om tab af arbejdspladser eller identitet.
Derfor stiller globaliseringen også helt nye krav til os som mennesker og som samfund.
National lovgivning og regulering bliver udfordret og har ikke den samme magt som tidligere, f.eks. i forhold til multinationale selskaber og valutaspekulanter.
Det er med til at sætte fokus på forskelle og ligheder i livsmuligheder, og det betyder,

at vi ikke kan forholde os til udviklingen alene ud fra et nationalt perspektiv, men og-så altid må medtage et internationalt perspektiv i vores overvejelser.
Globaliseringen stiller krav om mere ikke mindre politik - og politisk samarbejde på tværs af landegrænser.
Udfordringerne kræver svar Alle disse forandringer kræver socialdemokratiske svar.
Vi har altid "fulgt med tiden".
Vi har altid betragtet forandring som en del af selve drivkraften.
Vi har altid turde gå foran.
Det skal vi også gøre, når vi betragter det moderne samfunds udfordringer.
Vi skal vise, at vores værdier sagtens kan give individualistiske mennesker svar på deres drømme.
Vi skal vise, at fællesskabet mellem mennesker ikke kun eksisterer i et samfund præ-get af fattigdom og armod.
Vi skal vise, at vi er klar til at udfordre verden ikke kun nationalt også men også globalt.
Hvad betyder frihed, lighed og solidaritet i dag - er det gammeldags begreber, der ik-ke høre vores tid til? Skal vi definere nye begreber?
Jeg er ikke i tvivl - tankerne om frihed, lighed og solidaritet passer lige så godt ind i vores drømme nu, som de gjorde da arbejderbevægelsen opstod i Danmark for 130 år siden.
Det er værdier der aldrig går af mode.
Frihed
Lad mig starte med begrebet frihed. Vi har altid ønsket, at det enkelte menneske skulle have friheden til at bruge sine evner og skabe sig det liv, man ønsker at leve.
Et ufrit liv er et liv, hvor den enkelte afskæres fra mulighederne til at forfølge sine drømme.
Venstre har i de sidste år forsøgt at sætte sig på frihedsbegrebet. Forsøgt at forsimple begrebet frihed til blot at dreje sig om frit valg og uafhængighed.
Der er stor forskel på den frihed, som Venstre står for - og så vores frihed.
Vores mål er - at sikre, at alle menneske får en chance for at få den uddannelse og det job, de gerne vil have.
Vores mål er - at se fællesskabet og solidariteten som forudsætningen for at sikre det enkelte menneske frihed.

Venstre ser fællesskabet som det der begrænser den enkeltes frihed.
Deres mål er den rendyrkede liberalisme, - jungleloven - hvor de stærkes ret gælder og hvor enhver er sin egen lykkes smed.
Selvom de godt ved, at de ikke skal sige det højt.
Vi vil vise, at vores frihedsbegreb er langt mere bæredygtigt. At vores frihedsbegreb passer langt bedre til det moderne menneskes ønske om såvel individualisme som anstændighed.
Derfor er frihedsbegrebet ikke passé - tværtimod skal vi gøre det til genstand for moderne værdikamp.

Lighed

Lighedsbegrebet har gennem det sidste år tid levet en lidt stedmoderlig tilværelse. Alt for mange har nemlig sat lighedstegn mellem lighed og lighedsmageri.
Men det er jo ikke det lighed handler om. Ægte lighed handler om, at vi alle har lige muligheder. Det kræver ofte ulighed i midlerne.
For skal vi alle have samme muligheder - skal vi tage udgangspunkt i, at mennesker på grund af arv og miljø har forskellige udgangspunkter.
Den sociale arv viser, hvordan det halter med ligheden i vores samfund. På trods af 130 års kamp. På trods af den gode vilje er det stadig sådan, at det vigtigste valg i tilværelsen er valget af forældre.
Det viser mig, at kampen om lige muligheder langt fra er vundet endnu.
Men vi skal være lige - ikke ens. Forskellighed og mangfoldighed i meninger, holdninger, baggrund, kultur og uddannelse er en væsentlig drivkraft i et levende demokrati.
Derfor tager de fejl, dem der siger, at vi ønsker at være ligemagere. Intet kunne være mere forkert. Vi tror på lige muligheder og vi værdsætter mangfoldigheden.
I øvrigt er det mig bekendt ikke socialdemokraterne men højrefløjen, der har svært ved at acceptere det anderledes - alt det der udfordrer højrefløjens normalitetsbegreb.

Solidaritet

Hvad så med solidaritet - er det da ikke et gammeldags begreb, som ikke hører til i vores tid?
Jeg bliver ofte spurgt: "Hvordan kan du der kalder dig moderne socialdemokrat - mene, at solidariteten er hjerteblod?"

Det kan jeg, fordi jeg mener, at mennesket har brug for fællesskab. Mennesket har brug for at vide, at der er et fællesskab til at gribe én, sende én videre hvis drømmen ikke kunne føres ud i livet.
Og det gør jeg, fordi jeg mener, at vi som mennesker har et ansvar overfor dem der ikke fik et så godt udgangspunkt foræret, som det vi fik.
Men det er klart, at solidariteten har et langt svære udgangspunkt i dag end for 130 år siden.
Dengang var det jo den største del af befolkningen, der fik noget ud af solidariteten.
Langt de fleste mennesker der fik bedre arbejdsforhold.
Langt de fleste børn der fik en bedre uddannelse.
Og langt de fleste der fik bedre boliger.
Det var de få der skulle give til de mange.
I dag er det anderledes.
Moderne solidaritet handler nemlig om, at de mange skal give til de få.
Det er nu vi skal vise, at tankerne om solidaritet også holder, når man skal give - ikke kun når man vil have.
Det gør kampen om solidaritet sværere - men bestemt ikke mindre vigtig.
Værdikampen:
Sammen med frihed, lighed og solidaritet har udbredelsen af demokrati altid gennem-syret vores politiske projekt.
Demokratiet har desværre ikke så gode kår i dag i vort samfund.
Alt for mange mennesker i Danmark deltager kun i demokratiet, når der er valg. Alt for mange mener, at de politiske partier er for kedelige. Og alt for mange mener, at de politiske udfordringer ikke berører deres hverdag.
Og demokratiet har ikke fået bedre vilkår efter at VK-regeringen er tiltrådt - tværtimod.
Under overskriften værdikamp, har VK-regeringen nedlagt en lang række demokrati-ske råd og nævn, - officielt fordi de ønskede et opgør med smagsdommeriet - reelt fordi de ønskede at sætte mennesker med samme politiske overbevisning som dem selv ind på posterne.
Også i medierne sætter VK-regeringen ind med deres såkaldte "værdikamp". TV2 privatiseres. Bestyrelsen i DR politiseres - mens man for åbent tæppe kritiserer navngivne journalister for at være "venstred rejede".
Det er ikke et udtryk for demokrati og pluralisme, men derimod for meningstyranni

VK-regeringen er i gang med at praktisere.
Demokratiet hæmmes også af, at formen har fået langt større vægt ind indholdet.
Når man kan slippe af sted med at kalde en finanslov med dramatiske nedskæringer på uddannelsesområdet for "ungdommens finanslov", når man kan slippe af sted med at varsle indsats mod den negative sociale arv, samtidig med at man sætter arbejdsløses børn bagest i køen, så er alt blevet til tomme ord og symbolpolitik.
VK-regeringen taler om tryghed, samtidig med, at de undlader at sætte ind mod den arbejdsløshed, der hver evig eneste dag i den borgerlige regerings periode har sendt 50 mennesker ud i ledighed og utryghed.
Deres sande værdier hører vi aldrig om. De siger nemlig et og gør noget andet.
Jeg synes, at vi skal sende et budskab til regeringen: Vi er til enhver tid klar til en kamp på værdier. Forudsat at de er parat til åbent og ærligt at fortælle, hvad deres værdier egentlig er.
Det vi trænger til i værdidebatten er politikere der tør stå ved, hvad de mener.

Demokratiet halter ikke kun i regeringskontorerne.
Vi skal også være parat til at se på, hvordan vi kan forbedre vilkårene for den demokratiske debat i egne rækker.
Moderne mennesker vil gerne debattere politik - man fristes til at sige alle andre steder end i de politiske partier. Det kan man godt sætte sig ned og blive fornærmet over - og sige, at så skal de ikke have nogen indflydelse i den politiske proces. Jeg mener, at vi skal gå en anden vej.
Processen:
Jeg mener, at vi skal forny og forbedre både vores indbyrdes måde at debattere på og vores måde at komme i kontakt med mennesker udenfor partiet.
Olof Palme sagde engang:
"Det må altid være arbejderbevægelsens opgave, at være systemforandrende - aldrig systembevarende."
Lad os vise dem alle, at vi er de systemforandrende. Vi tør godt skabe et nyt og moderne socialdemokrati.
Vi har med principprogramdebatten forsøgt at give vores bud på, hvordan en sådan fornyelse kunne finde sted.

Istedet for at sætte et par kloge mænd, eller kvinder til at skive forslaget til princip-program, har vi valgt den helt åbne debatform, hvor både folk fra partiet og ganske almindelige borgere har deltaget.
Det er en mere besværlig proces, men jeg mener, at det er vigtigt, at åbne vores parti og hele den politiske beslutningsproces mere op.
Vi har nemlig også brug for inspiration.
Derfor har vi gennemført en lang debatfase, med debatter rundt omkring i hele landet.
■ Vi har skrevet et debatoplæg.
• Vi har lavet et debatspil.
■ Ja, vi har faktisk udsendt mere end 20.000 debatoplæg og 10.000 spil til hele lan-det.
• Vi har udskrevet en stile-konkurrence og en kronik-konkurrence.
Hele dette arbejde afslutter vi d. 1. oktober.
Herefter samler vi alle de inputs, der er kommet ind fra møderne, studiekredse og spillecafeer - som bliver sendt ud til alle partiforeningerne.
Rapporten bruger vi så i principprogramudvalget, når vi i oktober går i gang med at skrive det endelige oplæg til principprogram.
Ideen er, at vi ikke kun skal have beslutnningsprocesser der går op og ned gennem organisationen - vi skal også kunne lære af hinanden på tværs i partiet.
I januar kommer forslag til principprogram
ud til partiforeninger, kredse osv. - som så skriver ændringsforslag, som vi så behandler på kongressen i september næste år.
Og når vi når så langt, så er jeg ikke i tvivl om, at vi står med verdens bedste princip-program.

Kære Venner.
Jeg håber at rigtig mange af jer vil give jeres besyv med i de politiske værksteder.
Og jeg håber, at endnu flere vil være med til at fortsætte debatten om - og udviklingen af vore fælles værdier.
Vi har nemlig behov for et nyt og moderne værdimæssigt afsæt til, når vi efter valget igen overtager regeringsmagten. Vi venter ikke bare på fremtiden - vi skaber fremskridtet.